

WNĘTRZE STAREGO KOŚCIOŁA

Stary, poprzedni kościół w Zakliczynie, zastąpiony obecnym w 1774 r. wybudowany był w stylu gotyckim. Przemawia za tym czas powstania tej budowli, a także zachowane elementy wyposażenia z tego kościoła jak: figura Chrystusa Ukrzyżowanego nad babińcem, chrzcielnica, figura Chrystusa zmartwychwstałego¹... A co więcej wiemy o wyposażeniu tej świątyni? O tym chcę nieco powiedzieć.

Gotycka figura Chrystusa Ukrzyżowanego. Już najstarszy protokół wizytacji Radziwiłłowskiej z 1596 roku tuż po przywróceniu kultu po 30-letnim okresie spustoszenia kościoła² zawiera na samym początku informację, iż wewnątrz kościoła jest "wizerunek Ukrzyżowanego"³. Umieszczenie tej informacji na samym początku sprawozdania wizytacyjnego mówi nam, do jakiego stopnia kościół był spustoszony. Nie pozostało w nim właściwie nic z wyposażenia dawnej świątyni, ostał się jedynie Chrystus Ukrzyżowany⁴. Był on umieszczony w tamtym czasie na tarczy, między nawą a prezbiterium. Datowany jest przez historyków sztuki na lata 1430-40. W późniejszych aktach wizytacyjnych figura ta jest także wymieniana⁵, a w akcie wizytacyjnym bpa Załuskiego z 1747 określona jest jako rzeźba w stylu dawnym⁶. W roku 1867 przeniesiona została na południowo wschodnią ścianę kościoła na zewnątrz⁷. Zaś w roku 1969 po przeprowadzeniu prac konserwatorskich figurę tę ponownie umieszczono w kościele⁸ na namalowanym krzyżu na ścianie kościoła nad babińcem. W październiku 2010 poddana została kolejnym zabiegom konserwatorskim, a dnia 10 marca 2011 roku powróciła na swoje miejsce w nawie nad wejściem do babińca.

Ołtarze. Pierwszy protokół wizytacyjny po rekatolizacji kościoła z 1596 roku informuje nas o tym, że były wówczas trzy ołtarze, jeszcze nie poświęcone. Zachodzi pytanie: czy te ołtarze były nowo sprawione, czy też ocalałe, jeszcze sprzed reformacji. Jeśli sprzed reformacji, to przypuszczalnie były w stylu gotyckim. Jeśli zaś były nowo sprawione, to mogły być nawet w stylu renesansowym, ale nic pewnego na ten temat nie wiemy. Mnie osobiście wydaje się, że były nowo sprawione, zapisano bowiem w protokole, że posiadają one jeszcze nie zapisane, nowe tablice świadectwa konsekracji⁹. Następne akta z roku 1618 podają, że w starym kościele było już 5 ołtarzy. Kolejne dwa, które przybyły mogły być renesansowe, ale tego możemy się jedynie domyślać... Wszystkie ołtarze z imienia wymienia dopiero wizytacja biskupa Kunickiego z roku 1730, a więc: Wielki ołtarz, czyli Wszystkich Świętych,

¹ Formę gotycką posiadała także bracka figura Chrystusa ukrzyżowanego spod dzwonnicy, która później została przerzeźbiona.

² Okres spustoszenia kościoła to był czas, kiedy Jordanowie przeszli na arianizm. Nie mieszkali oni wtedy w Zakliczynie. Nie zaprowadzili tu także kultu ariańskiego. Majątek kościelny zagarnęli i wynajęli dzierżawcom. Z kościoła co tylko mogli, to wysprzedali, a w końcu zostawili go na pastwę losu.

³ Zob. *Akta wizytacyjne Kapituły Krakowskiej* (dalej: AVCap) 7, s. 44-45; W: *Najstarsze dokumenty*, s. 18-18a.

⁴ Oczywiście, ostała się także chrzcielnica, ale niej powiemy niżej.

⁵ Zob. AVCap 46, s. 18, AVCap. 47 s. 458; W: *Najstarsze dokumenty*, s. 26n i 33n.

⁶ W tym wypadku niewątpliwie w stylu gotyckim. Por. *Akta wizytacyjne* (dalej: AV) t. 33, s. 10; W: *Najstarsze dokumenty*, s. 49-51.

⁷ J. Kowalczyk, *Krótką wiadomość o obrazie*, s. 15.

⁸ *Protokoły i inwentarze*, s. 90. W: Archiwum parafialne. *Sprawozdanie z konserwacji*. W: *Karty*, s. 263.

⁹ Konsekracji, którą przewidywano w niedalekiej przyszłości.

Ukrzyżowanego Pana, Św. Antoniego, Jezusa Bolejącego i ołtarz Matki Bożej Różańcowej. Ołtarz Wielki z pewnością dedykowany był Wszystkim Świętym od samego początku, czyli od roku 1327¹⁰ ten bowiem tytuł nosił zarówno kościół jak i parafia. Ołtarzem i obrazem Matki Bożej zajmujemy się w osobnym artykule, jest On bowiem dla nas najcenniejszą pamiątką historyczną, nie mówiąc już o wartości kulturowej. Tu powiemy tylko, że stał on w prezbiterium, obok ołtarza Wielkiego, od strony północnej czyli przy zakrystii...

Ołtarz wielki. Pierwszy protokół wizytacyjny z 1596 roku informuje nas, że za pozwoleniem biskupa odprawiały się tu nabożeństwa, chociaż ołtarz ten nie był jeszcze poświęcony. Nie znaczy to jednak, że był musiał być on nowy, bowiem po profanacji zwykle konsekrowano na nowo stare ołtarze. Protokół oznajmia nam też, że był brak wyposażenia ołtarza, a tabernakulum było drewniane. W roku 1618 była już srebrna puszka, wewnątrz złożona, a przed tabernakulum świeciła się wieczna lampa. Zaś wizytator bpa Gembickiego w 1655 zanotował, że tabernakulum drewniane znajdowało się *w ołtarzu wielkim, drewniane, zamykane na zamek, przyzwoicie ozdobione, w środku mające puszkę srebrną miejscami pozłoczoną, konsekrowaną, w której przechowuje się Najświętszy Sakrament, a hostii konsekrowanych jest 6 ...* Tenże wizytator odnotował również, że trzy ołtarze były konsekrowane... Chociaż nie wymienił które, to trudno przypuścić, aby nie konsekrowano głównego.... Dziesięć lat później odnotowano, że ołtarz główny był konsekrowany, a następnie, że: *tabernakulum drewniane, ładne złotem i różnymi kolorami malowane znajduje się w tymże ołtarzu. Jest czyste i dobrze zamknięte. W nim złożona jest puszka srebrna, dość duża. Wewnątrz cała złożona i nakryta jedwabną sukienką. W puszcze jest wiele hostii.* Podobne informacje są w protokole z roku 1730, a nadto zaznaczono, iż ołtarz ten jest *częściowo pozłoczony*¹¹. Protokół biskupa Załuskiego z 1747 informuje nas, że ołtarz wielki Wszystkich Świętych posiada mensę kamienną, a nastawę posiada drewnianą w stylu dawnym¹². Więcej o tym ołtarzu, a właściwie o konsekracji, dowiadujemy się z *Inwentarza* ks. Piorowskiego z 1760¹³, w którym autor stwierdza, iż zachowało się poświadczenie *Czcigodnego ks. Szymona Mierzwińskiego, na ten czas proboszcza zakliczyńskiego sporządzone dnia 8 października 1619, gdzie napisał, że ołtarz wielki pod wezwaniem Wszystkich Świętych został konsekrowany przez Najczcigodniejszego Waleriana Lubienieckiego, biskupa Bakowskiego na Wołoszczyźnie, z polecenia biskupa miejsca Piotra Tylickiego dnia 20 października 1614 roku....* Niestety, dokument ten nie zachował się do naszych czasów.

Z ołtarzem tym związany jest jednak pewien problem: Nie bardzo wiemy jaki obraz w nim był. Wydaje się logiczne, że powinni być Wszyscy Święci. Tymczasem dokument z 1655 informuje nas, że była *w ołtarzu wielkim korona złożona z kamieniami szlachetnymi*. Zaś w inwentarzu z roku 1760 napisano, że *obraz Wszystkich Świętych był nad zakrystią malowany*¹⁴... Cóż na to powiemy? - No, głowa rozumu nie ma...!

¹⁰ Najstarsza wzmianka o parafii w Zakliczynie jest z roku 1327, wtedy bowiem płaciła świętopietrze. Data podawana przez p. Mysińskiego (1325) jest błędna.

¹¹ Pozostałe partie ołtarza były zapewne pomalowane.

¹² Trudno powiedzieć, czy chodzi o styl gotycki z przed reformacji, czy może o renesansowy! Jakby nie było, od reformacji upłynęło już 150 lat.

¹³ Por. *Najstarsze dokumenty*, s. 64-67

¹⁴ Obraz na pewno był malowany! ale na ścianie, czy na płótnie?... A może to ten, który obecnie jest nam znany?

Ołtarz Pana Jezusa Bolejącego, nazywany także ołtarzem Chrystusa Cierpiącego. Znajdował się po stronie prawej, czyli południowej w prezbiterium, przy Ołtarzu Wielkim, naprzeciw wejścia do zakrystii. Akta wizytacyjne nie mówią o nim wiele. Chociaż po raz pierwszy wymieniony jest z imienia w protokole wizytacyjnym bpa Kunickiego dopiero w roku 1730, to trudno jest przypuścić, żeby do tego czasu nie było w kościele ołtarza dla uczczenia osoby Chrystusa. Z całą pewnością był taki, i to od samego początku! Wymienia ten ołtarz również, akt wizytacyjny z roku 1747. Nie był on nigdy konsekrowany¹⁵. Nie wiemy dokładnie co za obraz w tym ołtarzu się znajdował. Możemy przypuszczać, że był to obraz Jezusa pojmanego, lub biczowanego... Ołtarz przestał istnieć wraz z ze starym kościołem w 1774 roku.

Ołtarz Św. Antoniego. Pierwsza wzmianka o nim "z imienia", podobnie jak o wcześniej omawianych, jest z roku 1730. Zajmował miejsce po południowej stronie nawy, tu gdzie obecnie jest ołtarz, nazywany u nas, Jezusa Miłosiernego - Ecce Homo¹⁶. Z inwentarza Ks. Piorowskiego dowiadujemy się, że nigdy nie był poświęcony, ani nie posiadał własnego portatylu, kiedy zaś celebrowano tu Mszę św., wówczas odpowiedni portatył¹⁷ wkładano.

W nowym, obecnym kościele ołtarz Św. Antoniego początkowo miał swoje miejsce. Informuje nas o tym inwentarz z roku 1781. Zaś w *Krótkiej wiadomości* ks. Kowalczyka znajdujemy wyjaśnienie w jaki sposób doszło do zmiany jego wezwania. Otóż w roku 1730 ks. Antoni Bodzański sprawił nowy obraz Jezusa Pojmanego *Ecce Homo*, zwanego też Jezusem Miłosiernym. Przez ponad 120 lat wisiał on gdzieś w Kościele, (najprawdopodobniej jakiś czas w ołtarzu Chrystusa Bolejącego). W roku 1854 został on przez ks. Kowalczyka odnowiony¹⁸ i wtedy św. Antoni trafił na zasuwę ołtarza, zaś na pierwszym miejscu znalazł się Jezus Miłosierny. W roku 1970 zasuwę zlikwidowano, i tak też pozostało do dziś¹⁹.... Zaś Antoni od tego czasu pilnuje na plebanii proboszcza, aby się nie zgubił....

Ołtarz Ukrzyżowanego Pana. Nazywany też: ołtarzem Świętego Krzyża, lub Ukrzyżowanego Chrystusa. Także o nim nie wiemy wiele. Po raz pierwszy wymienia go "z imienia" protokół wizytacyjny z roku 1730. Usytuowany był tu, gdzie obecnie znajduje się ołtarz Matki Bożej Różańcowej. Konsekrowany był przez biskupa Waleriana Lubienieckiego dnia 20 października 1614 roku²⁰. To w tym ołtarzu znajdowała się bracka figura ukrzyżowanego Chrystusa, który obecnie jest pod dzwonnica. Rzeźba tego Chrystusa datowana jest na wiek XVII²¹.... W trakcie przeprowadzanej restauracji w roku 2013 konserwatorzy stwierdzili, że figura Chrystusa została kiedyś przerzeźbiona. Pierwotnie była ona prawdopodobnie późnogotycka.

---

¹⁵ Konsekrowany był ołtarz główny, Matki Bożej i Krzyża świętego.

¹⁶ Obecnie "Jezus Miłosierny" kojarzony jest z obrazem św. Siostry Faustyny. Tu chodzi zapewne o Jezusa pojmanego, postawionego przed Piłatem, kiedy ten wyrzekł znamienne słowa: "Oto Człowiek - Ecce Homo".

¹⁷ Portatył - kamienna tabliczka z relikwiami, którą na czas sprawowania liturgii wstawiano do ołtarza.

¹⁸ Por. *Krótką wiadomości*, s. 14.

¹⁹ W ostatnich latach XIX w na miejsce tego ołtarza postawiono figurę Serca Pana Jezusa, która zajmowała to miejsce, aż do roku 1971. Od tego czasu aż dotąd czeka na renowację na plebanii.

²⁰ Por. *Inwentarz z 1760* ks. Piorowskiego. W: *Najstarsze dokumenty*, s. 64-67.

²¹ Por. Karta ewidencji Konserwatora Zabytków nr 22. W: *Karty ewidencji*, s. 103.

Chrzcielnica. Kolejnym istotnym elementem wyposażenia starego kościoła była znana nam wszystkim chrzcielnica. W aktach wizytacyjnych zawsze jest o niej mowa. Wymieniona jest już w 1596 r. Czytamy tam, że kościół *posiada chrzcielnicę kamienną, misy i wody w niej brak....* W protokole wizytacyjnym z 1618 zapisano, że w kościele jest *chrzcielnica kamienna, zamykana, z małą czarką z brązu i czystą wodą święconą....* Z aktu wizytacyjnego biskupa Gembickiego z roku 1655 dowiadujemy się, że: *Chrzcielnica kamienna w środku kościoła [jest] usytuowana, na kłódkę zamykana. W chrzcielnicy spiżowa misa z czystą wodą, którą starym zwyczajem wymienia się na nową, kiedy zajdzie potrzeba. Czasza chrzcielnicy jest na nodze....* Zupełnie podobnie zapisano 10 lat później w protokole wizytacyjnym bpa Trzebieckiego w roku 1665.

W protokole wizytacyjnym bpa Kunickiego z roku 1730 zapisano: *Chrzcielnica kamienna w trzecim chórze, przy drzwiach południowych, ogrodzona balustradą, zawierającą misę chrzcielną. Chrzcielnica uniesiona jest na stopniu kamiennym obrobionym...* Tekst ten wprowadza nam pewne zamieszanie, bowiem chórem pierwszym nazywano prezbiterium, drugim chórem nawę główną, a trzecim...? Wydaje się, że jest tu jakiś błąd popełniony przez kopistę przepisującego protokół do księgi. Trudno bowiem przypuścić, aby wizytującemu chodziło o kruchtę czyli miejsce pod dzwonnica, albo o babiniec... Wobec tego najbardziej prawdopodobne wydaje się, że chrzcielnica ustawiona była w nawie głównej między babiniec, a ówczesnym ołtarzem Św. Antoniego, i obecnym Pana Jezusa *Ecce Homo*. Wyeksponowana zaś była poprzez balustradę otaczającą ją, dzięki czemu "nie ginęła" wśród ludzi zgromadzonych na liturgii.... Wreszcie z aktu wizytacyjnego z 1747 roku, bpa Załuskiego dowiadujemy się, że wieko [chrzcielnicy było] *drewniane zwieńczone ładnym krzyżem....* Tu dopiero zapisano, że pokrywa w tym czasie była drewniana. Wreszcie w *Currendzie* z roku 1866 odnotowano, że w roku 1862 sprawione zostały pod nią dwa stopnie kamienne ciosowe. Uczyniono to zapewne dlatego, ażeby ten istotny element wyposażenia kościoła jeszcze bardziej wyeksponować - wszak jest to

miejsce, gdzie udziela się najkonieczniejszego do zbawienia sakramentu, gdzie otrzymuje człowiek nowe życie.

Kończąc temat chrzcielnicy dodam, że w *Katalogu Zabytków sztuki w Polsce* określona jest jako: *kamienna, barokowa, z połowy XVII wieku*²². Autorzy "Katalogu" chyba bez analizy historycznej datują tę chrzcielnicę na wiek XVII... Osobiście jestem przekonany, że pochodzi ona sprzed reformacji, a więc powstała przed rokiem 1563. Świadczy o tym pierwszy zapis z 1596 roku oznajmiający, że po spustoszeniu kościoła nie było w niej nawet misy na wodę!

Ambona. Jak dowiadujemy się z Aktu wizytacyjnego bpa Gembickiego z roku 1655, ambona w starym kościele znajdowała się po stronie lewej w nawie, naprzeciw babińca, dlatego wizytujący archidiakon zalecił ją *w lepsze miejsce przenieść i ustawić, tak, aby kaznodzieja był przez wszystkich widziany i słyszany*. Zaś protokół z roku 1730 mówi nam, że *ambona [jest] przy łuku drugiego chóru*²³ *usytuowana*. Oznacza to, że wcześniejsze zalecenie wizytacyjne zostało wykonane... Ambona ta nie była w żaden sposób okazała, a nawet, jak mówi nam protokół bpa Załuskiego z 1747 roku, była *o strukturze miernej i prostej*. Zapewne nie była ona też w najlepszym stanie technicznym, skoro w roku 1760 została przez ks. Antoniego Piorowskiego "oporzędzona"²⁴, a w nowym kościele nie znalazła już miejsca. Tu wraz z nowymi ołtarzami znalazła swe miejsce **nowa ambona**. Informuje nas o tym ks. Kowalczyk w *Krótkiej wiadomości* z roku 1873²⁵. A wcześniej czyli w roku 1781 daje tego wyraz ks. Rupikowski w inwentarzu, gdy podaje, że *kazalnica pomalowana [jest] i pozłocona z wyobrażeniem czterech ewangelistów, na drzwiczkach zaś obraz Dobrego Pasterza*. Owi Ewangeliści na ambonie są do dziś, a na drzwiczkach Dobrego Pasterza zastąpiły tablice dekalogu²⁶.

Kropielnice kamienne. Były dwie. Jedna w dzwonnicy, a druga w babińcu. Przypuszczam, że niewiele kto z nas je pamięta. Ta pod dzwonnica stała przed obecnie wiszącym tu krzyżem brackim i ona "pamięta" stary kościół...

Jak mówią nam najstarsze akta wizytacyjne, kropielnice w naszym kościele zawsze były, jednak tylko blaszane. Pierwszy raz kamienną kropielnicę wymienia akt wizytacyjny bpa Załuskiego z 1747²⁷ roku. Informuje nas on, że znajduje się ona przed kościołem (w dzwonnicy). Natomiast inwentarz z roku 1760²⁸ mówi nam już o dwóch kropielnicach kamiennych. Z tego samego inwentarza dowiadujemy się też, że jedną z nich sprawił ks. Piorowski, za czasów swojego duszpasterzowania, a więc po roku 1752. Zapewne tę starszą kropielnicę, która początkowo znajdowała się w dzwonnicy, umieszczono później w babińcu. Z kroniki wnioskować możemy, że musiała ulec zniszczeniu, skoro w roku 1849 do babińca zrobiona została nowa w Borzęcie przez

²² Zob. wyd. z 1951, t. I. s. 29.

²³ Tzn. przy tęczy, albo inaczej: przy połączeniu prezbiterium z nawą.

²⁴ Inwentarz 1760, s. 3. W: *Najstarsze dokumenty*, s. 64-67. Do *Dziejów* p. Mysińskiego wkraść się błąd. Podaje on, iż rozebranego kościoła przeniesiono również rokokową ambonę, która miała być sprawiona przez ks. Piorowskiego. Por. *Dzieje* s. 46. Tymczasem przez Ks. Piorowskiego stara była tylko "oporzędzona" czyli poreperowana.

²⁵ *Ambona z tego samego czasu co i ołtarze, pięknej struktury*. Por. *Krótką wiadomość* s. 14.

²⁶ Dobry Pasterz z drzwiczek ambony musiał ustąpić najprawdopodobniej w czasie restauracji kościoła przez ks. Kamskiego ok. 1895 roku.

²⁷ Por. AV t. 33, s. 10. W: *Najstarsze dokumenty*, s. 51.

²⁸ Por. *Najstarsze dokumenty*, s. 66.

Jakuba Gubałę²⁹. Wreszcie w roku 1971 jako zniszczone obie zostały usunięte, a zastąpione blaszanymi zawieszonymi na ścianie... Pozostałości z tych kamiennych kropielnic znalezione zostały w gruzach pod schodami do salki młodzieżowej w listopadzie 2013 r. Kropielnica większa z pod dzwonnicy była kompletna składająca się z 3 części: bazy, nodusa i czaszy. Panowie Jurek Baran i Władysław Kasperczyk odrestaurowali ją i wróciła na swoje miejsce. Z drugiej kropielnicy z babińca zachowała się w gruzach jedynie tylko połowa czaszy z kawałkiem nodusa. Być może uda się ją odtworzyć....

Ołtarz Św. Józefa. Z pewnością wystawiona została na próbę cierpliwość starszego czytelnika, który pamięta istniejący do roku 1969 ołtarz pod tym wezwaniem ze "starego kościoła". Jest jednak problem: w starym kościele ołtarza pod wezwaniem **Św. Józefa nigdy nie było!** Nie wspomina takiego żaden inwentarz, ani protokół wizytacyjny³⁰. Dopiero inwentarz kościoła ks. Rupikowskiego, z 1781 roku, a więc już z czasów obecnego kościoła, oznajmia, iż są cztery ołtarze: *1. Wielki, pw. Wszystkich Świętych. 2. Różańca Świętego. 3. św. Antoniego. 4. Św. Józefa - pradawny...* Zaś z *Notaty* Ks. Kowalczyka z ok. roku 1860 dowiadujemy się, że ołtarz ten *został odrestaurowany, (...) dorobiono górną część, i teraz mógł się znaleźć w nawie kościoła.* Część górna, to oczywiście zwieńczenie ołtarza... O tym samym w *Kronice*³¹ ks. Kowalczyk zapisał: *Rok 1850. 17 sierpnia: Ołtarz św. Józefa na ścianie północnej pomiędzy ławkami umieszczony, bardzo stary, zwaleniem grożący, bez wyższej kondygnacji, gdzie tylko obraz NMP mały, którego już mało co znać było, znajdował się. Bez wątpienia ten ołtarz, jeszcze zabytek ze starego kościoła - gdyż na nim powyżej obrazu św. Józefa na tablicy złotymi literami ten napis znajdował się: „Którzy mnie zdobią, żywot wieczny otrzymają”³². Pożłocony 1723” - [Ołtarz ten] został rozebrany i na nowo, dodawszy wyższą kondygnację z obrazem owalnym³³, dobrze zbudowany i w tym samym miejscu postawiony, i wyżej wspomnianego dnia całkiem ukończony.*

Skąd zatem wziął się ołtarz Św. Józefa, skoro takiego w starym kościele nie było? Sprawa wydaje się prosta: kiedy wybudowano obecny kościół, jeden ze starych ołtarzy, który był w najlepszym stanie technicznym pozostawiono, wstawiając weń obraz św. Józefa! Sam obraz powstał przed 1781 rokiem i od razu umieszczono go w ołtarzu. W roku zaś 1896 za ks. Franciszka Kamskiego do ołtarza tego wstawiono na zasuwę obraz przedstawiający Pokłon trzech Króli³⁴, Wtedy też ze zwieńczenia wyjęto owalny obraz Mikołaja, a dano obraz Św. Marii Magdaleny³⁵. Wreszcie ze względu na jego zły stan techniczny w roku 1969 ołtarz został zlikwidowany. Nie zachowało się po nim nawet zdjęcie... No, szkoda!

Zakliczyn 31.03.2014

Ks. Józef Stopka

²⁹ Por. Pro memoria, s. 2.

³⁰ Ostatni inwentarz ze starego kościoła z 1760 wymienia 5 ołtarzy, ale nie na wśród nich Św. Józefa.

³¹ Zob. Pro memoria, s. 4-5.

³² Napis ten nie odnosił się do obrazu Św. Józefa, ale jakiegoś innego, który poprzednio w tym ołtarzu był.

³³ Jest to obraz św. Mikołaja. Obecnie przechowywany jest na plebanii. Ufundował go Mikołaj Ślusarczyk z Zakliczyna, a malował p. Sebastian Stolarski z Myślenic. Por. *Krótką wiadomość* s. 14.

³⁴ Obraz ten ufundować miało któreś z dzieci Baltazara Płachty.

³⁵ Protokoły i inwentarze s. 11.